

บทที่ 6

สรุปและอภิปรายผล

ในการวิจัยการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด รูปแบบการจัดการความรู้ต่างประเทศและในประเทศ หลังจากนั้นได้ทำการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม ทำการศึกษาผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยนำรูปแบบไปทดลองใช้ ตลอดจนนำรูปแบบที่ได้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิรับรองรูปแบบ โดยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดการจัดการความรู้ทั้งต่างประเทศและในประเทศ
2. พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม
3. ศึกษาผลการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่

1. การศึกษาแนวคิดการจัดการความรู้ทั้งต่างประเทศและในประเทศ
2. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม
3. การศึกษาผลการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม

การศึกษาแนวคิดการจัดการความรู้ทั้งต่างประเทศและในประเทศ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เอกสารสิ่งพิมพ์ที่ได้การสุ่มโดยการคัดสรร (Selection) จากเอกสารตีพิมพ์จากบุคคลและหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับทางวิชาการ สำหรับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์สุ่มโดยการใช้คำสำคัญ (Keywords) สืบค้นจากโปรแกรมช่วยสืบค้น (Search Engine) จากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หลังจากนั้นสุ่มเลือกโดยการคัดสรรเพื่อให้ได้เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการศึกษาแนวคิดการจัดการความรู้ทั้งต่างประเทศและในประเทศ ได้แก่แบบวิเคราะห์เอกสารการจัดการความรู้ต่างประเทศ และแบบวิเคราะห์เอกสารการจัดการความรู้ในประเทศ

เก็บรวบรวมข้อมูล ได้ทำการคัดเลือกข้อมูลที่เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์โดยทำการค้นคว้าสืบค้น และรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการจัดการความรู้ จากแหล่งเรียนรู้และห้องสมุด

ของหน่วยงานและมหาวิทยาลัยของภาครัฐและเอกชน และนำมาบันทึกในแบบวิเคราะห์เอกสารการจัดการความรู้ สำหรับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ผู้วิจัยได้ทำการสืบค้นด้วยคำสำคัญ (Keyword) บนโปรแกรมสืบค้น (Search Engine) ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จากนั้นทำการคัดสรรแนวคิดที่เกี่ยวข้องทั้งต่างประเทศและในประเทศและบันทึกในแบบวิเคราะห์เอกสารการจัดการความรู้

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการความรู้และการจัดการศึกษา จำนวน 5 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เอกสารรูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม 2) แบบประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคมเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

เก็บรวบรวมข้อมูลในการสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ จากการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารสิ่งพิมพ์และจากเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนการประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ รวบรวมข้อมูลจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการความรู้และการจัดการศึกษา จำนวน 5 ท่าน ทำการพิจารณาเอกสารรูปแบบการจัดการความรู้ และทำการประเมินในแบบประเมินผลหลังจากนั้น ผู้วิจัยได้รวบรวมแบบประเมินผล เพื่อนำมาวิเคราะห์ผล และปรับปรุงรูปแบบการจัดการความรู้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในขั้นตอนการสร้างรูปแบบ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในขั้นการประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ โดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การศึกษาผลการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ที่ดำเนินการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการความรู้ที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 11 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

กลุ่มได้รับความรู้ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ชั้นปีที่ 1 - ปีที่ 4 จำนวน 80 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง สำหรับกลุ่มตัวอย่างบุคคลทั่วไป ได้แก่ บุคคลที่นักวิจัยได้เลือกมาทำทดลองโดยสมัครใจ จำนวน 44 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการศึกษาผลการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาผู้สังคมน ประกอบด้วย 1) รูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาผู้สังคมนที่พัฒนาขึ้น 2) แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาผู้สังคมน สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ที่ดำเนินการจัดการความรู้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ 3) แบบประเมินความคิดเห็นการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาผู้สังคมน สำหรับกลุ่มผู้ได้รับความรู้ (กลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี และกลุ่มบุคคลทั่วไป) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ 4) แบบประเมินเพื่อรับรองรูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาผู้สังคมน สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นแบบวัดค่าความสอดคล้อง (IOC) 3 ระดับ

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาดำเนินการจัดการความรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจำนวน 15 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ชั่วโมง และนอกเวลาตามที่ได้รับมอบหมายจากการเรียนการสอน ในสัปดาห์ที่ 16 ให้นักศึกษาทำแบบประเมินผลความคิดเห็นการจัดการความรู้ ส่วนผู้ได้รับความรู้ กลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 80 คน ให้พิจารณาความรู้ที่ได้รับจากการจัดการความรู้ของกลุ่มผู้ดำเนินการจัดการความรู้ หลังจากนั้นให้แสดงความคิดเห็นในแบบประเมินความคิดเห็น

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การรับรองรูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาผู้สังคมน สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมรูปแบบการจัดการความรู้ และประเมินเพื่อรับรองรูปแบบในแบบประเมินค่าความสอดคล้อง

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยความสอดคล้องการรับรอง (IOC) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ คือ

1. แนวคิดการจัดการความรู้ต่างประเทศและในประเทศไทย

1.1 แนวคิดการจัดการความรู้ต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดการจัดการความรู้ที่คัดสรร จำนวน 31 รูปแบบ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ มีรูปแบบที่มีกระบวนการสอดคล้องกันประกอบด้วย การกำหนด การสืบค้น การสร้าง การจัดเก็บ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการประเมิน

การกำหนดความรู้ (Knowledge Identification) เป็นการกำหนดความรู้ มีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับ Identify, Identification

การสืบค้นความรู้ (Knowledge Capture) เป็นการสืบค้นความรู้ มีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับ Acquire, Acquiring, Acquisition, Capture, Select และ Selecting

การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) เป็นการสร้างความรู้ มีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับ Creation, Develop, Developing, Development, Organize, Organizing, Generating และ Generation

การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storing) เป็นการจัดเก็บความรู้ มีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับ Store, Storage, Combine, Combining, Combination, Secure และ Securing

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการใช้ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับ Share, Sharing, Distribute, Distributing, Distribution, Transfer, Use, Using, Apply, Application, Act และ Activities

การประเมินความรู้ (Knowledge Evaluation) เป็นการตรวจสอบย้อนกลับ การวัด และการประเมินความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับ Reflect, Feedback, Measurement และ Evaluation

สำหรับด้านองค์ประกอบ/ปัจจัย/กิจกรรม รูปแบบมีองค์ประกอบ/ปัจจัย/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านสังคม ความรู้ และปัจจัยอื่น

สังคม (Society) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับ Value Added, Environment, Academic Service to Society, Cultural and Organizational Aspects, Business Problem, Achieve Organizational Goals, Motivate and Recognize People, Link Knowledge to People, To Right People and Participants

ความรู้ (Knowledge) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับ Internalize, Internalizing Knowledge, และ Externalizing Knowledge

ปัจจัยอื่นๆ เช่น Technology, Tool, Maps เป็นต้น

1.2 แนวคิดการจัดการความรู้ในประเทศ ผลการวิจัยพบว่า พบว่าแนวคิดการจัดการความรู้ที่คิดสรร จำนวน 27 รูปแบบ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ รูปแบบที่มีกระบวนการสอดคล้องกันประกอบด้วย การกำหนด การสืบค้น การสร้าง การจัดเก็บ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการประเมิน

การกำหนดความรู้ (Knowledge Identification) เป็นการกำหนดความรู้ มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การกำหนด ระบุ นอกจากนั้นเกี่ยวข้องกับ ปัญหา วางแผน ทำโครงการ เตรียมการ ดึงทีม ชี้แจง วิเคราะห์ปัจจัย และตัวบ่งชี้

การสืบค้นความรู้ (Knowledge Capture) เป็นการสืบค้นความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับ การแสวงหา การจัดหา การสืบค้น การค้นหา การยึดกุม นอกจากนั้นเกี่ยวข้องกับ การเข้าถึง การสรรหา การจำแนก การเลือก และการกลั่นกรองความรู้

การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) เป็นการสร้างความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับ การสร้าง นอกจากนั้นเกี่ยวข้องกับ การจำแนก การเจียรไน และการพัฒนาความรู้

การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storing) เป็นการจัดเก็บ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดเก็บ นอกจากนั้นเกี่ยวข้องกับ การรวบรวม การจัดการ การจัดระบบ การรักษาและการตั้งศูนย์ความรู้

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการใช้ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับ การแลกเปลี่ยน การแบ่งปัน การใช้ การเรียนรู้ นอกจากนั้นเกี่ยวข้องกับ การคิด การปฏิบัติ การสอน การยกระดับ การทำความรู้ให้สูงขึ้น การบริการ การปรึกษา การถ่ายโอน การเผยแพร่ การถ่ายทอด และการกระจายความรู้

การประเมินความรู้ (Knowledge Evaluation) เป็นการประเมิน การติดตาม และการวัดความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน การติดตาม และการวัด นอกจากนั้นเกี่ยวข้องกับ การดูแลผลลัพธ์ และการปรับปรุงความรู้

สำหรับด้านองค์ประกอบ/ปัจจัย รูปแบบที่มีองค์ประกอบ/ปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับ สังคม ความรู้ และปัจจัยอื่น

สังคม เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรม คน บุคลากร พลังร่วม ชุมชน กระบวนการ การมีส่วนร่วม การปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยน ทีม กลุ่ม ชั้นเรียน องค์กร ผลผลิต (ทุนมนุษย์ และทุนองค์กร) การแข่งขัน และ โลกาภิวัตน์

ความรู้ เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับ ความรู้ภายใน ความรู้ฝังลึก ความรู้ภายนอก ความรู้ชัดแจ้ง การแปลงสู่ภายใน และการปรับสู่ภายนอก

ปัจจัยอื่นๆ เช่น เทคโนโลยี เครือข่าย ศูนย์ เป็นต้น

2. รูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม

รูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม ด้านองค์ประกอบ ประกอบด้วย ความรู้ภายในบุคคล ความรู้ภายนอกบุคคล และสังคม ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การกำหนดความรู้ การสืบค้นความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ และการประเมินความรู้

การกำหนดความรู้ ประกอบด้วย ความรู้หลัก แนวปฏิบัติ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด เทคโนโลยี และการประเมินผล

การสืบค้นความรู้ ประกอบด้วย ข้อมูล สารสนเทศ ความรู้ และปัญญา

การสร้างความรู้ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการวัด และประเมินผล

การจัดเก็บความรู้ ประกอบด้วย เทคโนโลยีดั้งเดิม เทคโนโลยีกระบวนการ เทคโนโลยี สื่อมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสื่อบุคคล

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกอบด้วย การสื่อสารแบบทางเดียว การสื่อสารแบบสองทาง การสื่อสารแบบประสานเวลา การสื่อสารแบบต่างเวลา และการสื่อสารแบบผสมผสาน

การประเมินผลความรู้ ประกอบด้วย การประเมินผลระหว่างการดำเนินการ การประเมินผลหลังดำเนินการ การประเมินผลความรู้ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการประเมินผลทัศนคติ

ในแต่ละกระบวนการประกอบด้วยกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

การกำหนดความรู้ ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดตำแหน่งผู้รับผิดชอบและวิธีติดต่อสื่อสาร 2) ความรู้หลัก 3) แนวปฏิบัติ 4) กลยุทธ์ 5) ตัวชี้วัด 6) เทคโนโลยีหรือเครื่องมือ 7) การประเมินผล และ 8) การอนุมัติหรือประกาศใช้การกำหนดความรู้

การสืบค้นความรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดความรู้ 2) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) กำหนดผู้รับผิดชอบในการสืบค้นความรู้ 4) การกำหนดระดับความรู้ 5) การกำหนดเครื่องมือ/สื่อในการสืบค้น และ 6) การอนุมัติหรือประกาศใช้การสืบค้นความรู้

การสร้างความรู้ ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดความรู้ 2) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) กำหนดผู้สร้างความรู้ 4) การกำหนดเนื้อหา 5) การกำหนดกิจกรรม 6) สื่อ 7) การวัดประเมินผล และ 8) การอนุมัติหรือประกาศใช้การสร้างความรู้

การจัดเก็บความรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดความรู้ 2) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) กำหนดผู้จัดเก็บความรู้ 4) การกำหนดเทคโนโลยีหรือสื่อ และ 5) การอนุมัติหรือประกาศใช้การจัดเก็บความรู้

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดความรู้ 2) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) การกำหนดวิธีการสื่อสาร 4) การกำหนดรูปแบบการสื่อสาร และ 5) การอนุมัติหรือประกาศใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การประเมินผลความรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดความรู้ 2) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) การกำหนดการประเมินผลระหว่างดำเนินการ 4) การกำหนดการประเมินผลหลังดำเนินการ และ 5) การอนุมัติหรือประกาศใช้การประเมินผลความรู้

3. ผลการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาผู้สังคม พบว่า

3.1 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาผู้สังคม ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า ผู้เรียนในฐานะผู้ดำเนินการจัดการความรู้ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบและเป็นรูปแบบที่เหมาะสม สำหรับผลการประเมินความรู้ความสามารถที่ได้จากการจัดการความรู้ของกลุ่มตัวอย่างดำเนินการจัดการความรู้ มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของสังคมกลุ่มเป้าหมาย (นักศึกษาระดับปริญญาตรี) พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (รวม 4 ชั้นปี) ที่มีต่อสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้จากการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านรูปแบบการนำเสนอ พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้ที่ได้รับ พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่พบว่า ด้านความรู้ที่ได้รับ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

3.3 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของสังคมกลุ่มเป้าหมายบุคคลทั่วไป พบว่า ความคิดเห็นโดยรวม ของผู้ได้รับความรู้บุคคลทั่วไปที่มีต่อสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ ที่ได้จากการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านรูปแบบการนำเสนอ พบว่าบุคคลทั่วไปมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วน ด้านความรู้ที่ได้รับ พบว่า บุคคลทั่วไปมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การรับรองรูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทำการรับรองรูปแบบในองค์ประกอบ กระบวนการ และขั้นตอนในทุกประเด็นของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น และให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าเป็นรูปแบบที่ดีมากและดี สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

การอภิปรายผล

จากการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม การศึกษาผล และการรับรองรูปแบบ ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยเพื่อทำการอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการจัดการความรู้ต่างประเทศและในประเทศ จากการศึกษา พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ กระบวนการ ขั้นตอน กิจกรรม ปัจจัย และการเรียกชื่อที่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก การจัดการความรู้เป็นศาสตร์ในลักษณะพหุศาสตร์ (Multidisciplinary) ทั้งทางวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ รูปแบบที่แตกต่างกันจะขึ้นอยู่กับอัตลักษณ์ขององค์กร อย่างไรก็ตามการสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยังพบว่ามีผลสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการจัดการความรู้ และเน้นที่ความรู้ใหม่ นวัตกรรมใหม่ การยกระดับหรือต่อยอดความรู้ โดยความรู้ที่ได้ต้องมีความสำคัญต่อ บุคคล คู่องค์กรสังคมในระดับย่อยจนสู่สังคมระดับกว้างทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องและแตกต่างกันคือ รูปแบบการจัดการความรู้ต่างประเทศ 31 รูปแบบ และรูปแบบการจัดการความรู้ในประเทศ 27 รูปแบบ

2. รูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม ประกอบด้วย

ด้านกระบวนการ รูปแบบที่มีกระบวนการสอดคล้องกันประกอบด้วย การกำหนด การสืบค้น การสร้าง การจัดเก็บ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการประเมินผล

การกำหนดความรู้ (Knowledge Identification) เป็นการกำหนดความรู้ มีขั้นตอนสอดคล้องกับรูปแบบต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ Identify, Identification (Probst, 2000 ; Dataware Technologies, Inc., 1998 ; Liebowitz, 2000 ; Liebowitz and Beckman, 1998 ; O' Dell, 1996 ; Wielinga et al. University of Amsterdam, 1997. cited in B.Rubentein-Montano et al. , 2002)

การสืบค้นความรู้ (Knowledge Capture) เป็นการสืบค้นความรู้ มีขั้นตอนสอดคล้องกับรูปแบบต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ Acquire, Acquiring, Acquisition, Capture, Select และ Selecting (Bergeron, 2003 ; Turban ; Probst, 2000 ; Andersen Consulting, 2000 ; Holsapple & Joshi Kentucky Ini. for KM, 1997 ; Holsapple & Joshi, 1998 ; Knowledge Associates, 1998 ; The Knowledge Research Institute Inc., 1998 ; Liebowitz, 2000 ; Liebowitz and Beckman, 1998 ; Marquardt, 1996 ; Ruggles, 1997. cited in B.Rubentein-Montano et al. , 2002)

การสร้างความรู้ (Knowledge Construction/Creation) เป็นการสร้างความรู้ มีขั้นตอนสอดคล้องกับรูปแบบต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ Construction/Creation, Develop, Developing, Development, Organize, Organizing, Generating และ Generation (Bergeron, 2003 ; Demarest, 1997 ; Turban ; Probst, 2000 ; American Management Systems, 1999 ; Arthur Andersen Consulting, 1977 ; Andersen Consulting, 2000 ; Ernst and Young, 1999 ; Holsapple & Joshi Kentucky Ini. for KM, 1997 ; Knowledge Associates, 1998 ; The Knowledge Research Institute Inc., 1998 ; Liebowitz, 2000 ; Liebowitz and Beckman, 1998 ; Marquardt, 1996 ; The National Technical University of Athens, 1998 ; O' Dell, 1996 ; Price waterhouseCoopers, 1997 ; Van Der Spek & Spijkervet, 1998 ; Van Der Spek & Spijkervet, 1997 ; Van Heijst et al. ; Van Der Speck & Kruizinga, 1997 ; Wielinga et al. University of Amsterdam, 1997 ; Wiig, 1993 cited in B.Rubentein-Montano et al. , 2002 ; Oosterlinck and Leuven)

การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storing) เป็นการจัดเก็บความรู้ มีขั้นตอนสอดคล้องกับรูปแบบต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ Store, Storage, Combine, Combining, Combination Secure, และ Securing (Turban ; Probst, 2000 ; The Knowledge Research Institute Inc., 1998 ; Liebowitz, 2000 ; Liebowitz and Beckman, 1998 ; Marquardt, 1996 ; Van Der Spek & Spijkervet, 1998 ; Van Der Spek & Spijkervet, 1997 ; Van Heijst et al. ; Van Der Speck & Kruizinga, 1997 ; Wielinga et al. University of Amsterdam, 1997 cited in B.Rubentein-Montano et al. , 2002)

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการใช้ความรู้ มีขั้นตอนสอดคล้องกับรูปแบบต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ Share, Sharing, Distribute, Distributing, Distribution, Transfer, Use, Using, Apply, Application, Act และ Activities (Bergeron, 2003 ; Demarest, 1997 ; Turban ; Probst, 2000 ; American Management Systems, 1999 ; Andersen Consulting, 2000 ; Buckley & Carter, 1998 ; Ernst and Young, 1999 ; Holsapple & Joshi Kentucky

Ini. for KM, 1997 ; Holsapple & Joshi, 1998 ; Knowledge Associates, 1998 ; Liebowitz, 2000 ; Liebowitz and Beckman, 1998 ; Marquardt, 1996 ; The Mutual Group, 1998 ; The National Technical University of Athens, 1998 ; O' Dell, 1996 ; Ruggles, 1997 ; Van Der Spek & Spijkervet, 1998 ; Van Der Spek & Spijkervet, 1997 ; Van Heijst et al. ; Van Der Speck & Kruizinga, 1997 ; Wielinga et al. University of Amsterdam, 1997 ; Wiig, 1993 cited in B.Rubentein-Montano et al. , 2002 : Oosterlinck and Leuven)

การประเมินความรู้ (Knowledge Evaluation) เป็นการตรวจสอบย้อนกลับ การวัด และการประเมินความรู้ มีขั้นตอนสอดคล้องกับรูปแบบต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ Reflect, Feedback, Measurement และ Evaluation (Arthur Andersen Consulting, 1977 ; Monsanto Company, 1997 ; Price waterhouseCoopers, 1997 ; Van Der Spek & Spijkervet, 1998 ; Wielinga et al. University of Amsterdam, 1997 cited in B.Rubentein-Montano et al. , 2002)

สำหรับด้านองค์ประกอบ ความรู้ภายในบุคคล ความรู้ภายนอกบุคคล และสังคม ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบในรูปแบบต่างประเทศ

ความรู้ภายในบุคคล ความรู้ภายนอกบุคคล เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับ Internalize, Internalizing Knowledge, Externalizing Knowledge, (Holsapple & Joshi Kentucky Ini. for KM, 1997 ; Holsapple & Joshi, 1998. cited in B.Rubentein-Montano et al. , 2002)

สังคม เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับ Value Added, Environment, Academic Service to Society, Cultural and Organizational Aspects, Business Problem, Achieve Organizational Goals, Motivate and Recognize People, Link Knowledge to People, To Right People and Participants (Oosterlinck and Leuven ; American Management Systems, 1999 ; Arthur Andersen Consulting, 1977 ; Andersen Consulting, 2000 ; Dataware Technologies, Inc., 1998 ; Buckley & Carter, 1998 ; The Delphi Group, 1999 ; Holsapple & Joshi Kentucky Ini. for KM, 1997 ; Holsapple & Joshi, 1998 ; Monsanto Company, 1997 ; Wiig, 1993. cited in B.Rubentein-Montano et al. , 2002)

นอกจากนี้รูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม มีกระบวนการสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการความรู้ในประเทศ ได้แก่

การกำหนดความรู้ (Knowledge Identification) เป็นการกำหนดความรู้ มีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับรูปแบบในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกำหนด ระบุ นอกจากนั้นเกี่ยวข้องกับ ปัญหา วางแผน ทำโครงการ เตรียมการ ตั้งทีม ชี้แจง วิเคราะห์ปัจจัย และตัวบ่งชี้ (วิจารณ์ พานิช, 2547 ; บดินทร์ วิจารณ์, 2547 ; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548 ; สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2548 ; อรรถวิทย์ ณะแก้วหุ้ง, 2549 ; จิรศักดิ์ ศิริรัตนพล, 2550 ; บัณฑิต ภัทรวิโรจน์, 2550 ; จิรัชมา วิเชียรปัญญา, 2549 ; วิลาวัลย์ มากุ้ม, 2549 ; แก้วเวียง น่านาผล, 2551 ; พรพิมล ธรรมาภิรมย์โชค, 2550)

การสืบค้นความรู้ (Knowledge Capture) เป็นการสืบค้นความรู้ มีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับรูปแบบในประเทศที่เกี่ยวข้องกับ การแสวงหา การจัดหา การสืบค้น การค้นหา การขุดคุ้ย นอกจากนั้นเกี่ยวข้องกับการเข้าถึง การสรรหา การจำแนก การเลือก และการกลั่นกรองความรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2547 ; บดินทร์ วิจารณ์, 2547 ; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548 ; สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2548 ; นฤมล ดันทรเศษรฐ์, 2549 ; ฉลาด จันทรมบัติ และคณะ, 2550 ; ไพรพงศ์ ภัททิรี, 2550 ; เตือนใจ รักษาพงศ์, 2551 ; ฉลองรัฐ อินทรีย์, 2550 ; ฉลาด จันทรมบัติ, 2551 ; หม่อมหลวงสรสิริ วรวรรณ, 2548)

การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) เป็นการสร้างความรู้ มีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับรูปแบบในประเทศที่เกี่ยวข้องกับ การสร้าง นอกจากนั้นเกี่ยวข้องกับการจำแนก การเจียรไน และการพัฒนาความรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2547 ; บดินทร์ วิจารณ์, 2547 ; สนง. ก.พ.ร. และสนง. เพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548 ; เครือข่ายสังคมเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ ; สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2548 ; พรชูลี อาชาวำรุง, 2001 ; นฤมล ดันทรเศษรฐ์, 2549 ; อรรถวิทย์ ฒ ตะกั่วทุ่ง, 2549 ; ฉลาด จันทรมบัติ และคณะ, 2550 ; ชีรวัดน์ เขี่ยมแสง และคณะ, 2550 ; เตือนใจ รักษาพงศ์, 2551 ; นवलละออ แสงสุข, 2550 ; ฉลองรัฐ อินทรีย์, 2550 ; ฉลาด จันทรมบัติ, 2551 ; บัณฑิตฉัตรวิโรจน์, 2550 ; วิลาวัลย์ มากุ้ม, 2549 ; แก้วเวียง นานาผล, 2551 ; หม่อมหลวงสรสิริ วรวรรณ, 2548 ; พรพิมล ธรรมาภิรมย์โชค, 2550)

การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storing) เป็นการจัดเก็บ มีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับรูปแบบในประเทศที่เกี่ยวข้องกับ การจัดเก็บ นอกจากนั้นเกี่ยวข้องกับการรวบรวม การจัดการ การจัดระบบ การรักษาและการตั้งศูนย์ความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548 ; สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2548 ; พรชูลี อาชาวำรุง, 2001 ; นฤมล ดันทรเศษรฐ์, 2549 ; อรรถวิทย์ ฒ ตะกั่วทุ่ง, 2549 ; ฉลาด จันทรมบัติ และคณะ, 2550 ; ชีรวัดน์ เขี่ยมแสง และคณะ, 2550 ; ไพรพงศ์ ภัททิรี, 2550 ; เตือนใจ รักษาพงศ์, 2551 ; นवलละออ แสงสุข, 2550 ; ฉลองรัฐ อินทรีย์, 2550 ; ฉลาด จันทรมบัติ, 2551 ; จิรัชมา วิเชียรปัญญา, 2549 ; วิลาวัลย์ มากุ้ม, 2549 ; แก้วเวียง นานาผล, 2551 ; หม่อมหลวงสรสิริ วรวรรณ, 2548 ; พรพิมล ธรรมาภิรมย์โชค, 2550)

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการใช้ความรู้ มีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับรูปแบบในประเทศที่เกี่ยวข้องกับ การแลกเปลี่ยน การแบ่งปัน การใช้ การเรียนรู้ นอกจากนั้นเกี่ยวข้องกับการคิด การปฏิบัติ การสอน การยกระดับ การทำความรู้ให้สูงขึ้น การบริการ การปรึกษา การถ่ายโอน การเผยแพร่ การถ่ายทอด และการกระจายความรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2547 ; บดินทร์ วิจารณ์, 2547 ; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548 ; ศคส.; เครือข่ายสังคมเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ ; สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2548 ; พรชูลี อาชาวำรุง, 2001 ; นฤมล ดันทรเศษรฐ์, 2549 ; อรรถวิทย์ ฒ ตะกั่วทุ่ง

, 2549 ; บุญส่ง หาญพานิช, 2546 ; ฉลาด จันทรมบัติ และคณะ, 2550 ; ธีรวัฒน์ เข็มแสง และคณะ, 2550 ; พีรพงศ์ ภัทศิริ, 2550 ; เตือนใจ รักษาพงศ์, 2551 ; นวลละออ แสงสุข, 2550 ; ฉลองรัฐ อินทรีย์, 2550 ; ฉลาด จันทรมบัติ, 2551 ; บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์, 2550 ; จิรัชมา วิเชียรปัญญา, 2549 ; วิลาวลัย มาคุ้ม, 2549 ; แก้วเวียง นานาผล, 2551 ; หม่อมหลวงสรสิริ วรวรรณ, 2548 ; พรพิมล ธรรมาภิรมย์โชค, 2550)

การประเมินความรู้ (Knowledge Evaluation) เป็นการประเมิน การติดตาม และการวัดความรู้ มีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับรูปแบบในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน การติดตาม และการวัด นอกจากนั้นเกี่ยวข้องกับ การดูแลผลลัพธ์ และการปรับปรุงความรู้ (สถาบันพัฒนาผู้บริหาร การศึกษา, 2548 ; พรชูลี อาชาวำรุง, 2001 ; จิรศักดิ์ ศิริรัตนพล, 2550 ; ฉลาด จันทรมบัติ และคณะ, 2550 ; พีรพงศ์ ภัทศิริ, 2550 ; ฉลาด จันทรมบัติ, 2551 ; จิรัชมา วิเชียรปัญญา, 2549 ; แก้วเวียง นานาผล, 2551) ; พรพิมล ธรรมาภิรมย์โชค, 2550)

สำหรับ ด้านองค์ประกอบ/ปัจจัย รูปแบบที่มีองค์ประกอบ/ปัจจัยที่สอดคล้องกับรูปแบบในประเทศที่เกี่ยวข้องกับ ความรู้ภายในบุคคล ความรู้ภายนอกบุคคล และสังคม

ความรู้ภายในบุคคล ความรู้ภายนอกบุคคล มีองค์ประกอบ/ปัจจัยที่สอดคล้องกับรูปแบบในประเทศที่เกี่ยวข้องกับ ความรู้ภายใน ความรู้ฝังลึก ความรู้ภายนอก ความรู้ชัดแจ้ง การแปลงสู่ภายใน และการปรับสู่ภายนอก (สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม ; พรชูลี อาชาวำรุง, 2001 ; นฤมล ดันตสุรเศรษฐ์, 2549)

สังคม สอดคล้องกับรูปแบบในประเทศที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรม คน บุคลากร พลังร่วม ชุมชน กระบวนการ การมีส่วนร่วม การปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยน ทีม กลุ่ม ชั้นเรียน องค์กร ผลผลิต (ทุนมนุษย์ และทุนองค์กร) การแข่งขัน และโลกาภิวัตน์ (สคส. ; ชินภัทร ภูมิรัตน ; พรชูลี อาชาวำรุง, 2001 ; นฤมล ดันตสุรเศรษฐ์, 2549 ; บุญส่ง หาญพานิช, 2546 ; จิรศักดิ์ ศิริรัตนพล, 2550 ; พีรพงศ์ ภัทศิริ, 2550 ; เตือนใจ รักษาพงศ์, 2551 ; นวลละออ แสงสุข, 2550 ; ฉลาด จันทรมบัติ, 2551 ; จิรัชมา วิเชียรปัญญา, 2549 ; หม่อมหลวงสรสิริ วรวรรณ, 2548 ; พรพิมล ธรรมาภิรมย์โชค, 2550)

3 ผลการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม

3.1 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม ของผู้ดำเนินการจัดการความรู้ (นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา) พบว่า

3.1.1 ความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการความรู้ที่ใช้ดำเนินการ พบว่า ผู้เรียนในฐานะผู้ดำเนินการจัดการความรู้ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบและเป็นรูปแบบที่เหมาะสม อาจเนื่องมาจาก รูปแบบได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยทำการศึกษา วิเคราะห์เนื้อหา จากรูปแบบที่คัดสรรแนวปฏิบัติที่ดีมาใช้จากต่างประเทศ จำนวน 31 รูปแบบ และในประเทศ จำนวน 27 รูปแบบ และได้ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน นำไปปรับปรุง และนำไปทดลองใช้ จึงส่งผลให้ผู้เรียน

มีความพึงพอใจและเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสม สอดคล้องกับ อรจรรย์ ฌ ตะกั่วทุ่ง (2549: 20-25) ที่ ได้ทำการจัดการความรู้ในการเรียนการสอน โดยเปรียบเทียบองค์กรที่เป็นชั้นเรียนหรือห้องเรียนที่ ประกอบด้วยผู้สอนและผู้เรียนกับองค์กรทางธุรกิจซึ่งทุกคนในองค์กรสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันปรับองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จากการประมวลกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้การจัดการความรู้และการกำหนดผลงานที่สร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมทำให้นิสิตได้ใช้ขั้นตอนของการจัดการความรู้ตลอดเวลาของการเรียน โดยทำการเรียนการสอนที่ใช้กลยุทธ์การจัดการความรู้ กระบวนการจัดการความรู้มาใช้ในชั้นเรียนให้มีลักษณะของห้องเรียนแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง จึง ทำให้นิสิตมีความพึงพอใจ และพบว่า นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่าการเรียนแบบนี้ทำให้อะไรที่ไม่เคย คิดมาก่อนกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกับงานของผู้อื่นมากขึ้น และเห็นว่าผลงานของตนเองและ ของเพื่อนเป็นงานที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อวงการเทคโนโลยีการศึกษา และต้องเผยแพร่ให้ กว้างขวางไม่ใช่เก็บไว้กับเจ้าของผลงาน การให้อิสระผู้เรียนในการพัฒนาความเชี่ยวชาญของเขาเอง ด้วยตัวเอง โดยกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้ ให้โอกาสแสวงหาความรู้และนำมาแลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียน ให้ผู้เรียนเป็นผู้สอนแทนการเป็นผู้เรียนให้มากที่สุด จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง การคิด สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นองค์ความรู้ หรือผลงานนวัตกรรมไม่ใช่เรื่องยากและทั้งหมดนี้ จะพัฒนา ผู้เรียนให้กลายเป็นผู้มีผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ จากชั้นเรียนพวกเขาจะสามารถเป็นประชาชนของ โลก (Global Citizen) หรือสามารถทำงานที่ใดก็ได้ในโลก (Global Workforce) สมกับการเป็น บุคลากรขององค์กรยุคองค์กรแห่งการเรียนรู้ (อรจรรย์ ฌ ตะกั่วทุ่ง, 2549: 20-25) นอกจากนี้ ยังพบว่า องค์กรประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ส่งผลให้สถานศึกษาขนาดเล็กมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น (แก้ว เวียง นานาผล, 2551) การจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี ทำให้ รูปแบบ การจัดการความรู้มีประสิทธิภาพเหมาะสมในระดับมาก และผู้บริหารและคณาจารย์มีความพึงพอใจ และประเมินความสำเร็จของการจัดการความรู้ในระดับมาก จึงสามารถนำไปใช้ในรูปแบบสำหรับการ พัฒนาการจัดการความรู้ในคณะ หรือสถาบันทางการศึกษาต่อไป (ฉลองรัฐ อินทรี, 2550) สอดคล้องกับ ชีรวัดน์ เข็มแสง (2550) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการศึกษาความพึงพอใจและผลการประเมินความสำเร็จ พบว่า บุคลากรทุกกลุ่มมีความพึงพอใจในกระบวนการจัดการความรู้ระดับมาก และบุคลากรทุกกลุ่มมีความ คิดเห็นว่าการดำเนินการจัดการความรู้ประสบความสำเร็จระดับมาก ฉลาด จันทรมบัติ (2550) ได้ พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชนพื้นที่ พบว่ากลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักจัดการความรู้ใน ชุมชน มีความพึงพอใจในการดำเนินการจัดการความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนธรรมชาติเพื่อ ส่งเสริมการจัดการของผู้เรียน ทำให้ระดับของการจัดการความรู้ของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ดีทุกคนและ ทุกด้านของการจัดการความรู้ ทั้งการสร้างความรู้ การแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหา และการประยุกต์ใช้ความรู้โดยผู้เรียนแสดงความสามารถในการจัดการความรู้ของตนเองด้วยการจด

บันทึก สอบถาม อภิปราย ระดมพลังสมอง นำเสนอความคิดเห็นและสร้างผลงานออกมาได้ (รสมาริน ญาณบุญ, 2550) ตลอดจน ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังใช้ตัวแบบการจัดการความรู้ของครูพบว่า มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการความรู้สูงขึ้น คะแนนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (แก้วเวียง นานาผล, 2551)

3.1.2 ความคิดเห็นต่อกระบวนการแต่ละขั้นตอนของรูปแบบการจัดการความรู้ที่ใช้ดำเนินการ พบว่า ผู้เรียนในฐานะผู้ดำเนินการจัดการความรู้ มีความพึงพอใจต่อกระบวนการแต่ละขั้นตอน และมีเหมาะสม อาจเนื่องมาจากในกระบวนการแต่ละขั้นตอนผู้เรียนได้มีการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วม (Participation) มีความเป็นองค์กร มีการดำเนินการในลักษณะการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) โดยมุ่งที่ความรู้หลักให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งจะเห็นได้จาก

การกำหนดความรู้ ประกอบด้วย 8 ขั้นตอนได้แก่ 1) การกำหนดตำแหน่งผู้รับผิดชอบและวิธีติดต่อสื่อสาร 2) ความรู้หลัก 3) แนวปฏิบัติ 4) กลยุทธ์ 5) ตัวชี้วัด 6) เทคโนโลยีหรือเครื่องมือ 7) การประเมินผล และ 8) การอนุมัติหรือประกาศใช้การกำหนดความรู้ สอดคล้องกับ (วิจารณ์ พานิช, 2547 : 7) ที่กล่าวว่า การนำความมุ่งมั่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์กรมากำหนดความรู้ ที่ต้องการใช้ เพื่อให้มีการจัดการความรู้ มีจุดเน้น ไม่สะเปะสะปะ และยังเป็น การกำหนดองค์ความรู้เพื่อตอบสนองการปฏิบัติงาน หรือองค์ความรู้หลักๆ ที่ต้องการขององค์กร (บดินทร์ วิจารณ์, 2547:47) ซึ่งสำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548) กล่าวว่า เป็นการพิจารณาว่าวิสัยทัศน์/พันธกิจ/เป้าหมาย คืออะไร เป้าหมายเราจำเป็นต้องรู้อะไร ขณะนี้เรามีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร

การจัดการความรู้ครั้งนี้ได้ดำเนินการในลักษณะชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice-CoP) ซึ่งเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการ อาจเกิดจากกลุ่มที่ต้องทำงานเหมือนกัน กลุ่มที่สนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นต้น มีความใกล้ชิด ความพึงพอใจ ความสนใจที่เป็นพื้นฐานคล้ายคลึงกัน ลักษณะที่ไม่เป็นทางการจะเอื้อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างความรู้ใหม่ๆ ผู้เรียนได้มีโอกาสกำหนดตำแหน่งผู้รับผิดชอบและวิธีการติดต่อสื่อสารร่วมกัน โดยผู้สอนจะทำการประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้กำหนดตำแหน่ง หน้าที่ และความรับผิดชอบตามความรู้ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเองอย่างเป็นประชาธิปไตย เมื่อกำหนดตำแหน่งและผู้รับผิดชอบแล้วผู้สอนจะปรับบทบาทจากผู้สอนเป็นที่ปรึกษา โดยให้การแนะนำและอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับ หลักการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เปลี่ยนบทบาทครูจาก “ผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้” มาเป็น “ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้” ให้ผู้เรียน ซึ่งเท่ากับเป็นการเปลี่ยนจุดเน้นของการเรียนรู้ว่า อยู่ที่ผู้เรียนมากกว่าผู้สอน ดังนั้นในกระบวนการเรียนการสอน บทบาทการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน (ทิสนา แคมมณี, 2542 อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน, 2543 : 16-33) และสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน (2543) ที่ว่าผู้สอนต้องเปลี่ยนเป็น

ผู้อำนวยการความสะดวกและชี้แนะ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์เป็น รู้จักคิด รู้วิธีการเรียน เพื่อการสามารถค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมเต็มที่ต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง ได้รับการส่งเสริมความคิด และอำนวยความสะดวกให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่

ผู้เรียนที่ได้คัดเลือกเป็นผู้บริหารความรู้ (CKO) เป็นผู้นำทางในการดำเนินการ และมีผู้บริหารสารสนเทศ (CIO) เป็นผู้นำทางการจัดระบบความรู้ และเทคโนโลยี ผู้เรียนที่ได้รับหน้าที่หลักเหล่านี้จะแสดงบทบาทภาวะผู้นำ (Leadership) ต่อไป ส่วนผู้เรียนในหน้าที่สมาชิกจะแสดงบทบาทผู้นำตนเอง (Self Directed) ตลอดจนในทุกขั้นตอน ผู้ดำเนินการจัดการความรู้ได้ดำเนินการในลักษณะวิสัยทัศน์ร่วม (Share Vision) ที่ Peter Senge (1990) กล่าวว่า วิสัยทัศน์ร่วมเป็นเรื่องของการ “รวมใจเป็นหนึ่งเดียว” ซึ่งจะทำให้องค์กรมีพลังสร้างสรรค์ ทำให้สมาชิกสมาชิกขององค์กรทำงานในลักษณะ “ทุ่มเทใจ” ต่อองค์กร เนื่องจากวิสัยทัศน์ร่วมเข้าไปกระทบใจ กระทบความเชื่อ ค่านิยม ความใฝ่ฝันในชีวิตของคนในองค์กร วิสัยทัศน์ร่วมไม่ใช่ข้อตกลงที่กำหนดโดยผู้มีอำนาจ และทำให้สมาชิกขององค์กรยอมรับ แต่เป็นข้อตกลงที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจนทุกคนเห็นพ้องต้องกัน กระบวนการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง และวิสัยทัศน์ร่วมก็จะมีคุณภาพชัดเจนมากขึ้นเรื่อยๆ คล้ายกับวิสัยทัศน์เป็นสิ่งมีชีวิต เป็นเครื่องมือต่อการเรียนรู้ในระดับบุคคล และระดับองค์กร เป็นเครื่องมือสร้างความกระตือรือร้น สร้างพลังร่วมอย่างไม่มีสิ้นสุด และยังเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของการจัดการความรู้ โดยการจัดกระบวนการให้เกิดความมุ่งมั่นร่วม (Shared Purpose) ภายในองค์กร (วิจารณ์ พานิช, 2547)

การสืบค้นความรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนได้แก่ 1) กำหนดความรู้ 2) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) กำหนดผู้รับผิดชอบในการสืบค้นความรู้ 4) การกำหนดระดับความรู้ 5) การกำหนดเครื่องมือ/สื่อในการสืบค้น และ 6) การอนุมัติหรือประกาศใช้การสืบค้นความรู้ ซึ่งการสืบค้นความรู้ เป็นการพัฒนาขีดความสามารถ ในการเสาะหา และยึดกุมความรู้ที่กระจัดกระจาย หรือแฝงอยู่ตามที่ต่างๆ มาใช้ประโยชน์ ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดทักษะ และความชำนาญ ในการเสาะหา และยึดกุม แหล่งของความรู้ที่จะเสาะหา อาจจะมาจกภายนอก (คู่แข่ง คู่ค้า ผู้ที่เป็นเลิศ วิธีการ หลักการ) หรือจากผู้ที่ทำงานด้วยกันในองค์กร (วิจารณ์ พานิช, 2547 : 7) ผู้เรียนต้องมีความกระตือรือร้น ขวนขวายในการแสวงหาความรู้ เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ และผู้เรียนต้องปรับตัวให้สามารถแสวงหาความรู้ และค้นคว้าด้วยตัวเองมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้ทักษะใหม่ๆ เกี่ยวกับการสืบค้นข้อมูล โดยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งการสืบค้น และเสาะแสวงหาสิ่งใหม่อยู่เสมอ เป็นแนวคิดที่สำคัญของบัณฑิตศึกษา (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2543) มีการเลือกเฟ้นหาความรู้จากภายนอก ทั้งที่เป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้ในคน (Tacit Knowledge) มาปรับใช้ (สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, ม.ป.ป.)

การสร้างความรู้ ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดความรู้ 2) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) กำหนดผู้สร้างความรู้ 4) การกำหนดเนื้อหา 5) การกำหนดกิจกรรม 6) สื่อ 7) การวัดประเมินผล และ 8) การอนุมัติหรือประกาศใช้การสร้างความรู้ ซึ่งวิจารณ์ พานิช (2547 : 7) ให้ความเห็นว่าความรู้เกิดขึ้นทุกจุดของการทำงาน โดยทุกคนที่ทำงาน เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในสมอง ซึ่งอาจจะพูดออกมาไม่ได้ การสร้างความรู้ อาจทำได้ทั้งก่อนลงมือทำ ระหว่างการทำงาน และสรุปประมวลประสบการณ์ หลังจากการทำงาน ในการสร้างความรู้ ไม่จำเป็นต้องสร้างใหม่ทั้งหมด 100% อาจเริ่มจาก 10-20% ก็ได้ สอดคล้องกับ การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้หรือการสร้างความรู้ขึ้นเป็นหลักสำคัญ (กานดา ณ กลาง, 2522 ; โคทม อาริยาและคณะ, 2533 ; ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน, 2543 ; วิจิตร ศรีสอาน ; 2523 ; Meisinger – Satrawaha, 2543 อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน, 2543 : 7-13)

การจัดเก็บความรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดความรู้ 2) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) กำหนดผู้จัดเก็บความรู้ 4) การกำหนดเทคโนโลยีหรือสื่อ และ 5) การอนุมัติหรือประกาศใช้การจัดเก็บความรู้ ซึ่งการจัดเก็บอย่างเป็นระบบทั้งความรู้ที่อยู่ในรูปสื่อต่างๆ (Explicit Knowledge) และความรู้ที่อยู่ในรูปประสบการณ์ (Tacit Knowledge) เพื่อเป็นทุนสำหรับองค์กรในการยกระดับความรู้และขยายความรู้ให้ทั่วถึงทั้งองค์กร (บดินทร์ วิจารณ์, 2547:47) และจัดเก็บเข้าถึงความรู้ขององค์กร ในลักษณะที่เก็บให้ค้นหาง่าย มีการจัดหมวดหมู่ ค้นหาใช้งานและปรับปรุงได้ตลอดเวลา (สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, ม.ป.ป.) หรือ สร้างคลังความรู้เชื่อมโยงเครือข่ายโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) (ประพนธ์ ภาสุชัย, 2547 : 22-26)

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดความรู้ 2) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) การกำหนดวิธีการสื่อสาร 4) การกำหนดรูปแบบการสื่อสาร และ 5) การอนุมัติหรือประกาศใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะแต่ละคนมีมุมมองต่อความรู้ ไม่เหมือนกัน ต้องมาแลกเปลี่ยน มิฉะนั้นจะเก็บอยู่ภายในตัว ไม่มีการยกระดับความรู้ ถ้าขาดการแลกเปลี่ยน ความรู้ที่มีอยู่จะเก่า ล้าสมัยอย่างรวดเร็ว ไม่องงาม ยิ่งแลกเปลี่ยนมาก ก็ยิ่งได้กำไรมาก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นสิ่งยากที่สุด คนไม่ยอมแลกเปลี่ยน เพราะกลัวขาดทุน กลัวเสียเปรียบ ต้องสร้างเงื่อนไข และกติกาที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยน การแบ่งปันให้เกิดประโยชน์แก่ผู้มีพฤติกรรมแบ่งปันความรู้ และไม่ให้ผลประโยชน์แก่ผู้มีพฤติกรรม กักตุน หรือปกปิดความรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2547) ซึ่งการแบ่งปัน การแลกเปลี่ยน เผยแพร่ กระจาย ถ่ายโอนความรู้ มีหลายรูปแบบและหลายช่องทาง เช่น การจัดสัมมนา การสอนงาน หรือการแลกเปลี่ยนถ่ายโอนความรู้ในลักษณะเสมือน ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือระบบ e-Learning เป็นต้น (บดินทร์ วิจารณ์, 2547:47) การเรียนรู้จึงเกิดจากความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้น เป็นการเรียนรู้แบบมีอุปสงค์ (Demand-Side Learning) ส่วนการเรียนรู้ที่เกิดจากครูเป็นผู้ถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนเป็นการเรียนรู้แบบอุปทาน (supply-side learning) (ประพนธ์ ภาสุชัย, 2547: 2)

การประเมินผลความรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) กำหนดความรู้ 2) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) การกำหนดการประเมินผลระหว่างดำเนินการ 4) การกำหนดการประเมินผลหลังการดำเนินการ และ 5) การอนุมัติหรือประกาศใช้การประเมินผลหลังการดำเนินการ ซึ่งการวัดผลของการจัดการความรู้จะช่วยให้องค์กรสามารถทบทวนประเมินผล และทำการปรับปรุงกลยุทธ์และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการความรู้ได้ นอกจากนั้นผลจากการวัดความสำเร็จของการจัดการความรู้จะโน้มน้าวให้บุคลากรทุกระดับเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการและแลกเปลี่ยนความรู้ (บุญดี บุญญกิจ และคณะ, 2547 : 59-62) สอดคล้องกับ ไพฑูรย์สินดารัตน์ (2543) ที่เสนอแนะกระบวนการทัศน์ใหม่ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาควรทำการวัดผลทั้งก่อน/ระหว่าง/หลังการเรียน ตลอดจนการประเมินการเรียนรู้จากผู้เรียนและจากภายนอก ร่วมกัน

3.1.3 ผลการประเมินความรู้ความสามารถที่ได้จากการจัดการความรู้ของกลุ่มตัวอย่างดำเนินการจัดการความรู้ มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากการจัดการความรู้ครั้งนี้ได้ทำอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในแต่ละกระบวนการชัดเจน สอดคล้องกับ บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ (2550) ที่พบว่า ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ด้านสมรรถนะด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการวัดผลประเมินผล การเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่ากลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบนี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตลอดจน รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้มีความเป็นไปได้สูงในการพัฒนา ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผลการเรียนรู้จะ ดีมากที่สุดหากมีการนำรูปแบบนี้ไปใช้กับสาระความรู้ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเห็นผลลัพธ์ การเรียนรู้เชิงประจักษ์และสามารถวัดผลตามสภาพจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับ แก้วเวียง นานาผล (2551) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาตัวแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ครูและนักเรียนได้องค์ความรู้ใหม่ที่ผลิตเป็นชิ้นงาน

3.2 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของสังคมกลุ่มเป้าหมาย (นักศึกษาระดับปริญญาตรี) พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (รวม 4 ชั้นปี) ที่มีต่อสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้จากการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษาผู้สังคมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านรูปแบบการนำเสนอ พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้ที่ได้รับ พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่พบว่า ด้านความรู้ที่ได้รับ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความคิดเห็นในระดับ มากที่สุด อาจเนื่องมาจาก รูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้เน้นความรู้ที่มุ่งสู่สังคม และความรู้ที่จัดการต้องเป็นไปตามความ

ต้องการ นโยบาย และวิถุคที่สามารถประยุกต์ใช้และเป็นประโยชน์ ผู้จัดการความรู้ที่เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจะผ่านการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีจะทราบความต้องการความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ และความต้องการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นอย่างดี สอดคล้องกับ รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำงาน (เดือนใจ รักษาพงศ์, 2551)

3.3 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของสังคมกลุ่มเป้าหมายบุคคลทั่วไป พบว่า ความคิดเห็นโดยรวม ของผู้ได้รับความรู้บุคคลทั่วไป ที่มีต่อสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ ที่ได้จากการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษาผู้สังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านรูปแบบการนำเสนอ พบว่าบุคคลทั่วไปมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วน ด้านความรู้ที่ได้รับ พบว่า บุคคลทั่วไปมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากเหตุผลในทำนองเดียวกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ที่ว่ารูปแบบการจัดการความรู้ในครั้งนี้นั้นที่ความรู้ผู้สังคม และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความหลากหลาย และมีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทำให้ความรู้เป็นไปตามความต้องการของสังคม สอดคล้องกับ เดือนใจ รักษาพงศ์ (2551) พบว่า ประสิทธิภาพจากการนำรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบริหารคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ทีมครูจัดการความรู้งานวิชาการ (ครู KM ทีมงานวิชาการ) ในทุกขั้นตอน ผู้บริหารสนับสนุนการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ครูนำการจัดการความรู้ไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และฉลาด จันทรสมบัติ (2550) พบว่า เครื่องข่ายการจัดการความรู้ครูเพื่อศิษย์ภายในคณะศึกษาศาสตร์ ส่งเสริมให้คณาจารย์ บุคลากร นิสิตได้เข้ามาเรียนรู้ในการบริหารจัดการ โครงการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสืบทอดองค์ความรู้และขยายผลการดำเนินงานในอนาคต นอกจากนี้ หม่อมหลวงสรสิริ วรรณธม (2548) ได้ดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์การจัดการความรู้ของแหล่งการเรียนรู้ชุมชน : กรณีศึกษาวิทยุชุมชนในเขตภาคกลาง พบว่า ชุมชนในฐานะผู้รับสาร เกิดมโนธรรมสำนึกระดับหนึ่งในเรื่องการรู้จักคุณค่าในตนเอง และการช่วยเหลือส่วนรวม และยังให้แนวทางว่า ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตลอดจนพัฒนาคนในชุมชนให้เกิดความตระหนักรู้ มีวิถีคิดแบบวิพากษ์ โดยควรใช้การเสวนาซึ่งเป็นวิธีการศึกษาเพื่อการปลดปล่อย

4. การรับรองรูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาผู้สังคม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทำการรับรองรูปแบบในองค์ประกอบ กระบวนการ และขั้นตอนในทุกประเด็นของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น และให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าเป็นรูปแบบที่ดีมากและ

ดี สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ อาจเนื่องมาจาก รูปแบบได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ มีความยืดหยุ่น สามารถดำเนินการขั้นตอนใดก่อนก็ได้ หรือดำเนินการพร้อมกันหลายขั้นตอนก็ได้ การนำการจัดการความรู้มาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในสภาพเดียวกับองค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ ซึ่งได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญที่ระดับมากที่สุด รูปแบบนี้มีลักษณะเด่น คือ การบูรณาการการจัดการความรู้ กระบวนการกลุ่มและเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แนวสร้างสรรค์นิยม การนำความรู้ไปสู่ การปฏิบัติ และการประเมินผลตามสภาพจริง (บัณฑิต ถิตวีโรจน์, 2550) รูปแบบการจัดการความรู้ ในการประกันคุณภาพ คณะศึกษาศาสตร์ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ฉลาด จันทรสุมบัตติ, 2551) ตัวแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก ส่งผลให้ครู คณะกรรมการ สถานศึกษาและผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อตัวแบบการจัดการความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก (แก้วเวียง นานาผล, 2551) การจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี ทำให้ รูปแบบการจัดการความรู้มีประสิทธิภาพเหมาะสมในระดับมาก และผู้บริหารและคณาจารย์มีความพึงพอใจและประเมินความสำเร็จของการจัดการความรู้ในระดับมาก จึงสามารถนำไปใช้เป็นรูปแบบ สำหรับการพัฒนาการจัดการความรู้ในคณะ หรือสถาบันทางการศึกษาต่อไป (ฉลองรัฐ อินทรีย์, 2550)

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นให้ความสำคัญกับกระบวนการ สอดคล้องกับ ผลจากการตรวจสอบ ความตรงเชิง โครงสร้างของ โมเดลการวัดการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพที่พบว่า คำนำหน้า องค์กรประกอบขององค์กรประกอบย่อยปัจจัยนำเข้า องค์กรประกอบย่อย กระบวนการ และองค์กรประกอบย่อย ผลผลิต มีคำนำหน้าองค์กรประกอบในขนาดใกล้เคียงกัน โดยที่ “องค์กรประกอบย่อยกระบวนการ” มีคำ นำหน้าองค์กรประกอบสำคัญมากที่สุดและมีความแปรผัน ร่วมกับ โมเดลการจัดการความรู้ที่มี ประสิทธิภาพในระดับที่สูงมากคือ ร้อยละ 95.0 แสดงให้เห็นว่าการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการ (จิรัชมา วิเชียรปัญญา, 2549: 240-291)

อีกทั้ง รูปแบบการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคมที่ พัฒนาขึ้นยังมีความคล้ายคลึงกับรูปแบบการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา (ไพฑูริย์ สินลาร์ตัน, 2543) จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อให้มหาวิทยาลัยและคณาจารย์ เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีใน การแสวงหาความรู้ได้อย่างเต็มที่ เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิจัยสามารถสร้าง ความรู้ได้ด้วยตนเอง และนำเสนอแนวคิดของตนได้อย่างเหมาะสม โดยรูปแบบการเรียนการสอนที่ เหมาะสมสำหรับบัณฑิตศึกษา ควรประกอบด้วยการสอนที่เน้นการวิจัยและการสอนอื่น ๆ ผสมผสานกันไป ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับปัญหาและความเป็น จริงในสังคม (Problem – Based Approach) และรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ ความรู้ (Research – Based Approach) ตลอดจนสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้น

ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี่จึงเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้สอนจัดสภาพและบรรยากาศให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง กำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดวิธีการสร้างองค์ความรู้และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (วัฒนาพร กระจับทุกซ์, 2542 อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2543: 16-33)

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ยังสอดคล้องกับรูปแบบหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่ (วินัย วีระวัฒนานนท์, 2543 : (2-5)) เสนอแนะว่า เนื้อหาต้องลึกซึ้งทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติเฉพาะทางตามสาขาอาชีพเนื้อหาต้องเชื่อมโยงระหว่างชุมชนประเทศ และโลกหรือสากล ต้องขยายเนื้อหาของหลักสูตรให้กว้างขึ้น หรือมีความสัมพันธ์กับวิชาการอื่น ๆ หรือสร้างหลักสูตรใหม่ที่เป็นสหวิทยาการให้มากขึ้น ต้องมีเนื้อหาหรือกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และความเป็นพลเมืองของโลก ต้องมีเนื้อหาหรือกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ต้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย หรือกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดทักษะในการคิดที่เป็นระบบตามโครงสร้างของการวิจัย ต้องมีเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในฐานะความเป็นมนุษย์ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ผู้นำทางวิชาการ และผู้ปฏิบัติการในสาขาอาชีพ ต้องมีเนื้อหาหรือกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างความเป็นผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพ ทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม แก่ชุมชน และประเทศ ต้องมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน ทางกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ต้องมีเนื้อหาสาระที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และวิทยาการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ต้องมีเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งเพื่อการค้นคว้าและเผยแพร่ความรู้และข้อมูลข่าวสาร กระบวนการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้เกิดสติปัญญาความคิดที่เป็นอิสระ ความคิดสร้างสรรค์ การมีเหตุผล และความใฝ่รู้ และกระบวนการเรียนรู้ต้องส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาพูด อ่าน และเขียน และการใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาที่สอง

นอกจากนี้ยังเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 โดยเฉพาะในมาตรา 28 ที่ว่า "...จะพัฒนาวิชาการวิชาชีพขั้นสูงและการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม" จะต้องมีการปฏิรูปเพื่อให้เกิดการพัฒนาวิชาการและการสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาสังคมต่อไป โดยเฉพาะการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งมีภาระหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาวิชาการและการสร้างองค์ความรู้ให้แก่สังคม ตามที่ วินัย วีระวัฒนานนท์ (2543 : (2-5)) กล่าวว่าสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการศึกษาโดยเฉพาะเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ขึ้นใหม่ เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์และสามารถดำรงอยู่ในสังคมโลกได้อย่างเหมาะสม และสถาบันอุดมศึกษาจะตอบสนองความต้องการของสังคมยุคใหม่ได้ย่อมต้องขึ้นอยู่กับบุคลากรทุกฝ่ายที่จะต้องบูรณาการทั้งเนื้อหาวิชา วิธีการ เทคนิค กลยุทธ์ และกิจกรรมการเรียนการสอน เข้ากับแนวคิดของโลกของความรู้ โลกของการ

เรียนรู้และที่สำคัญ โลกของการทำงาน เพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับสังคมยุคใหม่ (อรจรีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง, 2003 : 42-43) ที่ส่งเสริมสังคมการเรียนรู้และเศรษฐกิจฐานความรู้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยเชื่อมั่นได้ว่า นักวิชาการ นักการศึกษา นักจัดการความรู้ และผู้สนใจทั่วไปสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้ ดังนี้

1. แนวทางการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสู่สังคม

- 1.1 การประเมินทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินการอาจอยู่ในแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้
- 1.2 ผู้สอน นักวิชาการ นักการศึกษา นักจัดการความรู้ หรือผู้สนใจสามารถนำขั้นตอนการจัดการความรู้ไปทำการจัดการเรียนสอนตามเนื้อหาและเวลาตามที่ต้องการได้
- 1.3 ผู้สอน นักวิชาการ นักการศึกษา นักจัดการความรู้ หรือผู้สนใจสามารถปรับวิธีการ เทคโนโลยี สื่อ หรือเครื่องมือในทุกขั้นตอนได้
- 1.4 ผู้สอน นักวิชาการ นักการศึกษา นักจัดการความรู้ หรือผู้สนใจสามารถผสมขั้นตอน สลับขั้นตอนการจัดการความรู้ได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของสมาชิก
- 1.5 ผู้สอน นักวิชาการ นักการศึกษา นักจัดการความรู้ หรือผู้สนใจสามารถเพิ่มปรับลดกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม
- 1.6 ผู้สอน นักวิชาการ นักการศึกษา นักจัดการความรู้ หรือผู้สนใจสามารถนำกิจกรรมบางกิจกรรมไปมอบหมายนอกเวลาเรียนปกติ หรือนอกเวลาปฏิบัติงานได้

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

- 2.1 คณะดำเนินการจัดการความรู้ต้องมุ่งความรู้ที่จะจัดการสู่สังคมเป็นสำคัญทั้งความรู้ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับองค์กรชั้นเรียน ระดับองค์กรชุมชน และระดับสังคมไทย
- 2.2 คณะดำเนินการจัดการความรู้ต้องมีการกำกับตนเอง (Self-Directed)
- 2.3 คณะดำเนินการจัดการความรู้ต้องมีการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning)
- 2.4 ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนเป็น “ผู้ให้คำปรึกษา” ที่คอยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกที่แท้จริง
- 2.5 บรรยากาศและสิ่งอำนวยความสะดวกต้องเอื้อต่อการจัดการความรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการจัดการความรู้ในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา จึงควรทำการวิจัยเพื่อขยายผลต่อไปในลักษณะอื่น ดังนี้

1. ควรมีการนำไปศึกษากับองค์กรอื่นทุกหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชน
2. ควรนำไปการจัดการความรู้ในสถานศึกษาทั้งรัฐและเอกชน
3. ควรไปทดลองใช้กับการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ
4. ควรนำไปประยุกต์ใช้กับการฝึกอบรม
5. ควรนำไปทดลองใช้กับการเรียนรู้บน m – Learning, u-Learning
6. ควรนำไปใช้ร่วมกับการเรียนรู้ รูปแบบอื่น ๆ เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมกัน เป็นต้น

7. ควรมีการศึกษาตัวแปรด้านผู้เรียน เช่น เมตาคอกนิชัน ทักษะการคิด ลีลาการเรียน

เป็นต้น

8. ควรมีการวิจัยพัฒนาระบบการจัดการความรู้ด้วยคอมพิวเตอร์โดยทำ Template เพื่อให้บุคลากรมีความสะดวกในการจัดทำรูปแบบการจัดการความรู้ต่อไป อาจอยู่ในรูปแบบบนเว็บ หรือ Stand Alone แล้วแต่บริบท

9. ควรมีการพัฒนา Individualized Guide Education (IGE) หรือ Individualized Guide Learning (IGL) เพื่อให้สามารถเรียนรู้และจัดการความรู้ได้ด้วยตนเอง